

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до проекту Закону України про внесення зміни
до статті 293 Цивільного процесуального кодексу України щодо участі
присяжних у розгляді справ про усиновлення

1. Обґрунтування необхідності прийняття законопроекту

Усиновлення – це прийняття усиновлювачем у свою сім'ю дитини-сироти та дитини, позбавленої батьківського піклування, на правах доньки чи сина. Лише усиновлення забезпечує повноту родинних прав та обов'язків по відношенню до дитини та має забезпечити стабільні та гармонійні умови життя у найкращих інтересах дитини.

Підставою для усиновлення є рішення суду, отримання якого є кінцевою метою юридичного процесу усиновлення.

Статтею 312 Цивільного процесуального кодексу України (далі ЦПК) передбачено, що суддя під час підготовки справи про усиновлення дитини до розгляду вирішує питання про участь у ній як заінтересованих осіб відповідного органу опіки та піклування, який повинен подати суду висновок про доцільність усиновлення та відповідність його інтересам дитини.

Статтею 293 ЦПК визначено, що справи про усиновлення розглядаються в порядку окремого провадження, що передбачає безспірність винесеного на розгляд суду рішення. Частиною 4 цієї статті визначено, що розгляд справ про усиновлення проводиться у складі одного судді та двох присяжних.

Судовий розгляд питання, це додатковий час, а в нинішніх реаліях, коли суди мають надмірну завантаженість та в умовах воєнного стану – постійних тривогах та перебоях з електропостачанням, а також через часте неприбуття до суду учасників процесу, розгляд справи відкладається і не один раз. Це призводить до затягування процесу усиновлення, яке на практиці може тривати більше року.

Увесь цей час дитина, зазвичай, перебуває в інституційному закладі і фактично позбавлена можливості стати частиною родини, з якою вже знайома і яка отримала позитивні висновки органу опіки та піклування щодо усиновлення. Це призводить до зайвого стресу та погано позначається на психологічному стані як дитини так і усиновлювачів, що ніяк не відповідає найкращим інтересам дитини.

Розгляд справи про усиновлення за участю двох присяжних – це додатковий ризик його затягування. Присяжні – це визначені місцевою владою громадяни що на непрофесійній основі залучаються до прийняття рішення нарівні з суддею. Серед факторів, що впливають на затягування справ про усиновлення можна назвати неявку присяжних через об'єктивні причини або низьку свідомість; відвід або самовідвід присяжних; недостатність кількості присяжних, оскільки місцеві

ради не завжди вчасно призначають присяжних та не враховують ймовірності виїзду за межі певної території вже призначених присяжних.

Учать присяжних у справах окремого провадження, де відсутні спірні питання і рішення приймається на підставі фахових висновків та експертиз, фактично не виконує функцій народного представництва і є формальним та неефективним наслідуванням радянських народних засідателів.

Розгляд судових справ про усиновлення одноосібно суддею без участі присяжних пришвидшить процес усиновлення та буде мати позитивний результат для дитини і відповідати її найкращим інтересам.

2. Цілі і завдання проекту Закону

Метою законопроекту є сприяння забезпеченню дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування родиною через спрощення процесу судового розгляду справ про усиновлення.

3. Загальна характеристика і основні положення законопроекту

Законопроектом передбачається внесення змін до частини четвертої статті 293 Цивільного процесуального кодексу України в частині виключення справ про усиновлення зі списку справ, які проводяться у складі судді та двох присяжних.

4. Правові аспекти

У даній сфері відносин діють Конституція України, Сімейний кодекс України, Цивільний процесуальний кодекс України.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація зазначеного законопроекту не потребуватиме додаткових витрат з Державного бюджету України.

6. Прогноз соціально-економічних та інших наслідків прийняття законопроекту

Реалізація законопроекту дозволить зменшити фактичний час розгляду справ про усиновлення та буде мати позитивний результат для дитини і відповідати її найкращим інтересам.

Народні депутати України

